

MUSIKK

Høyt og vidt

Egil Hovlands stilistiske spenn er hevet over tvil. Men var han egentlig en modernist?

ELEMENTA PRO ORGANO

Orgelverk av Egil Hovland
Anders Eidsten Dahl,
orgel
Lawo 2015

Den såkalte modernismen kom sent, og neppe særlig godt, til den norske musikken. Fenomenet er ikke lett å bli klok på, og ofte føler man en viss matthet: Forestillingen om den atonale dissonansens dypest sett stygge vesen skal liksom aldri slippe taket i debatten her til lands. Imidlertid er vi innhentet av et ideal om mangfold; vidt forskjellige uttrykk eksisterer i dag side om side, heter det. Det er kanskje en redning, men utvilsomt også utfordrende; hvordan skal vi forstå reelle estetiske skille?

Gjennom sin sentrale posisjon i norsk kirkemusikk sto den tidvis radikale komponisten Egil Hovland (1924–2013) midt i konflikten mellom tradisjon og modernisme. Samtidig dokumenterer Hovlands lange verkliste utvilsomt et stilistisk spenn, fra nybarokk over tolvo-nestil til tonal nyvennlighet. Slik slår idealet om mangfoldighet gjennom også hos ham.

Dette er fint presentert på organist Anders Eidsten Dahls nye plate med et bredt utvalg av Hovlands verk for orgel. Ikke desto mindre spør jeg meg hvor reell denne mangfoldigheten egentlig var i Hovlands tilfelle. Ikke fordi det er grunn til å tvile på det stilistiske spennet, men fordi han etter mitt skjønn, rent musikalsk, er tydeligst og best i sine tonale verk.

Rent musikalsk høres dette i dag ut som en slags tivoli-modernisme.

Salmer og viser. For eksempel åpner det nydelig med den tidlige *Koralpartita nr. 1* fra 1947, seks variasjoner over salmen «Gjør døren høy, gjør porten vid». Åpningssatsen er et lite mesterverk i kanonteknikker, og selv om stilen åpenbart er definert ved renessansens regler for polyfoni og stemmeføring, er Hovlands personlige kontakt med stoffet tydelig å merke.

Etter arbeid med mer eksperimentelle uttrykk, vender Hovland senere tilbake til og viderefører den tradisjonsbundne stilen. Den er riktignok frigjort fra den barokke, regelstyrte tyngden, og heller forskjøvet i en mer lokal, folkelig retning som for eksempel i salmen «Måne og sol», Hovlands kanskje mest kjente verk. Tilsvarende uttrykk finner vi i det fjerde heftet med *Orgelkoraler*, fra 1970. Også platens siste verk, *Koralpartita nr. 8* fra 1998, over folketonen «Margit Hjukse», viser denne tilhørigheten, her flott spilt av Dahl på orgel et i Bragernes kirke i Drammen.

Skøyestreker og støv. Når det kommer til Hovlands såkalt modernistiske verk, på platen representert ved *Elementa pro organo* fra 1966 og *Fire interludier til Missa Vigilate* fra 1969–70, er det åpenbart at Hovland dyrker eksperimentet. Han henviser riktignok stadig til tradisjonelle formtyper som *ostinato* og *passacaglia*, men harmonikken er tydelig atonal, eller tolvtonebasert, og formmessig søker Hovland mot et mer fragmentert og episodisk uttrykk. Førstnevnte verk ble da også en periode nektet fremført, noe som mer må ha skyldt orgelets kirkelige tilknytning, enn verkets radikalitet rent musikalsk.

For det er slående hvordan modernismen hos Hovland gir musikken et mer lekent og dermed mindre forpliktende preg. Dahl er dedikert og gjennomgående solid, men rent musikalsk høres dette i dag ut som en slags tivoli-modernisme: Bruddet med tradisjonen får karakter av skøyestrek, snarere enn en åpning for nye elementer som rom og distanse. Også i de eksperimentelle verkene er det klangen i akkordene og ikke minst den melodiske kurven, strekket og linjen i tonengangene – om enn atonale – som blir Hovlands styrke.

Når dette får slå ut i full blomst, som for eksempel i satsen «Hosanna» fra *Kortere komposisjoner for orgel* fra 1989, er Hovland derimot overlegen. Den litt støvete duften av bedehus lar seg vanskelig fornekte, men komponistens fortrolighet med stoffet er dyp og ektefølt. Melodikken er enkel og sterk, og uttrykket rett og slett overbevisende.

Emil Bernhardt

HØR NÅ HER

Tolk meg!

GJENBRUK Coverlåten er både kjærlighetserklæring, smaksmarkør og reklameplakat.

Når man tolker moderne populærmusikk som allerede er en del av vår felles popkultur, er man engasjert i en pågående samtale», sa Sonde Lerche i forbindelse med lanseringen av sin *Covers EP*. Dette er en fersk samling av låter han har tolket og gitt som julegave til fansen de siste årene: Sias «Chandelier», Miley Cyrus' «Wrecking Ball» og Beyonces «Countdown».

Og det går vel knapt an å være mer delaktig i den «moderne populærmusikalske samtalen» enn det Lerche er her, i alle fall om man ser bort fra den store mengden tolkninger som gjøres i sangkonkurransene rundt omkring (Lerche er jo selv dommer i *The Voice*). Sias «Chandelier» er, som han selv sier, en sang som «er så allestedsnærværende at jeg aldri trenger å laste den ned, eller i det hele tatt trenger å trykke play for å høre den».

Lerches *Covers EP* er en av flere coversamlin-

ger som gjør «den pågående samtalen» rikere. Seth Avett fra The Avett Brothers og Jessica Lea Mayfield, for eksempel, har nylig begitt seg inn i den vanskelige øvelsen det er å «synges Elliott Smith». Med tolkninger (også her tolv) som legger seg tett opp til originalene, men uten den eksistensielle desperasjonen som preger Elliott Smiths uttrykk, blir dette en slapp og altfor hyggelig musikkhalvtime, hvis viktigste bidrag er å rette oppmerksomheten mot en av verdens største låtskatter.

Og dette er da også et siktemål, eller i alle fall en konsekvens av at musikere stadig driver og tolker hverandre. Samtalen, enten den foregår mellom samtidige eller involverer musikkhimlen (og -helvetet), bidrar til å tilgjengeliggjøre musikk for et nytt og noen ganger større publikum. Coverlåten er en kjærlighetserklæring, en ropert, en smaksmarkør og en reklameplakat samtidig.

Fordømt tro mot seg selv: Maria Dues siste plate fortjener mer oppmerksomhet enn den hittil har fått.

FOTO: KIM ANDRE RAMBERGHAUG

ger som har fanget oppmerksomheten min i år. En annen er Maria Dues *Lucky Fish*, som heller enn å omfavne den samtidige popmusikken, skuer bakover i tid. Albumet består av tolv låter, hvorav seks er produsert av HP Gundersen og seks av Bård Ingebrigtsen (*Lucky Fish* er navnet på denne produsentduoen).

Låtvalget er en drøm, og spenner fra Roger Whittakers «New World In The Morning» til The Kinks' «Waterloo Sunset». Her er Beatles' «PS I Love You», Robert Wyatts «Alliance» og «My Room (Waiting For Wonderland)» av Van der Graaf Generator. I Maria Dues fremførelse forenes disse vidt forskjellige låtene i et uttrykk som gjør at de glir rett inn i hennes øvrige katalog.

Slik sett ligner den på en tredje coverutgivelse som snart slippes, nemlig *Sing Into My Mouth* av Sam Beam, alias Iron & Wine, og Ben Bridwell fra Band of Horses. Også de har valgt seg ut tolv låter, og blant disse finner vi «This Must Be The Place» av Talking Heads, «Magnolia» av JJ Cale, «Bulletproof Soul» av Sade og «Coyote, My Little Brother» av Pete Seeger.

Fantastiske låter, som Beam og Bridwell trekker inn i sitt sedvanlige americanalandskap. Særlig er det Sam Beam som setter sitt stempel på utgivelsen; jeg tror ikke han er i stand til å ta i noe uten at det høres ut som han har funnet det opp selv.

Tolkerens stempel er imidlertid ikke alltid noe

Maria Dues *Lucky Fish* er en utsøkt utgivelse som fortjener mer oppmerksomhet enn den hittil har fått. Due er fordømt tro mot seg selv i disse tolkningene, og demonstrerer med det et av coverkunstens viktigste premisser: Om det overhodet skal være noen «samtale», må det eksistere to stemmer. En coverartist må tilføre noe. Gi oss noe annet eller mer.

Også Sondre Lerche behersker denne kunsten. Han tilfører dynamikk, finesse og en mer mennes-

HØR NÅ HER

Lars Mørch Finborud, Maja Solveig Kjelstrup Ratkje, Ingrid Ovedie Volden og Ando Woltmann skriver fritt om musikk i spalten «Hør nå her».

kevnligg produktjon til tre av verdens største poplåter. Med sitt usnobbete låtvalg føyer han seg inn i en folkerik tradisjon av smalere artister som tolker store hits. Her er han i godt selskap med Israel Nash, Nouvelle Vague, Ryan Adams og Russian Red. For å nevne noen.

Om låtvalget sier Lerche: «Jeg vil heller tolke kjente sanger (...) enn å gjøre innspillinger av obskure titler som alle uansett bare vil høre i originalversjoner.» Bra tenkt. Jeg velger meg Lerches «Chandelier» og Elliot Smiths egen «Pitseleh» hvilken dag som helst.

INGRID OVEDIE VOLDEN

Musikkanmelder i Morgenbladet
kultur@morgenbladet.no

